

פרידה יליון-מור:

„נתן לא חשב שהקשר עם נאצים היה שגיאה!“

הרשו לי לצטט מתוך האידיאולוגיה של לח"י, כפי שהתפרסמה בעיתון „החזית“: „יש לשחרר את הארץ העברית משליטת הזרים. הערבים הארצישראלים הם לא אומה, כי אין להם הכרה מדינית ושאיפת שיחורור. עניין ההשתתפות במילחמה בהיטלר זו אינולת, כי המערכה אבודה מראש, ולכן אנחנו רואים בבריטים את אויבינו.“

בציטטה זו ניתן אולי להבין את אותו מיסמך מפורסם, שבו התגלו קשריו של לח"י עם הנאצים. פניתי אל פרידה יליון-מור, רעייתו של נתן ילון מור המנוח, מי שהיה אחרי מותו של יאיר ממפקדי הלח"י, וביקשתי לשוחח איתה על המיסמך. פרידה היתה מעורבת מאוד בכל מה שקרה בלח"י ובפיקודו. **מה את יודעת על המיסמך?**

אנחנו בזמן ההוא עוד לא היינו בארץ. מובן שהיה ידוע לי על המיסמך עוד לפני שהוא פורסם. אך לא ידועים לי פרטים. לא היינו מעורבים במיסמך הזה. כל הידוע לי הוא משמיעה.

האם בעלך דיבר איתך על המיסמך?

בעלי מעולם לא התכחש לו.

איך הוא הסביר אותו?

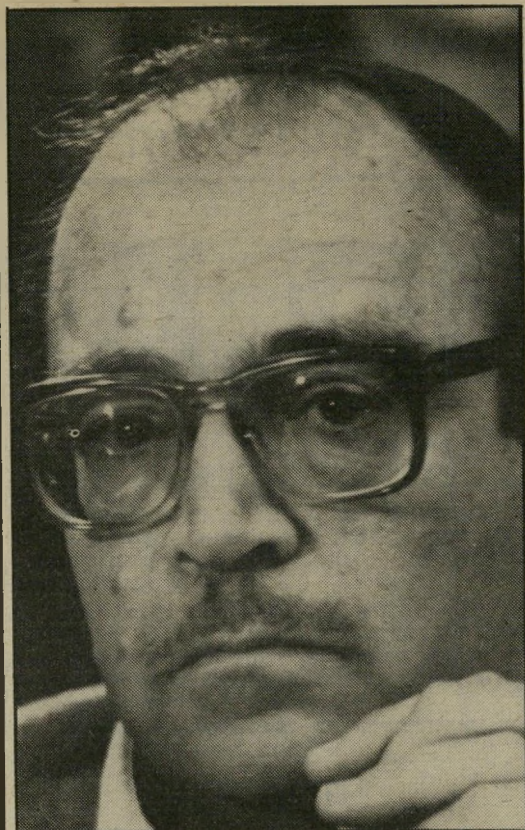
הוא הסביר את זה בכך, שהמטרה היתה הצלת יהודים. אל תשכחי שהמיסמך נכתב לפני שהובילו את היהודים למחנות ההשמדה. לפני שידענו מה הולך להתרחש. בסך הכל הכוונה היתה להציל יהודים. אנחנו הגענו ארצה אחרי כתיבת המיכתב. ב-5 בינואר 1941 נתן ידע כמובן על קיום המיסמך.

האם היה מעורב בו?

נתן עמד לעבור לארצות הכיבוש כדי לגסות ולהציל יהודים. הוא נסע כאילו לבנות שדות-תעופה בריטיים בסוריה. משם היה אמור לעבור לתורכיה ומתורכיה לשטח הכיבוש, כדי לארגן את היהודים. לפני מעצרי העברתי לו הודעה מיאיר לחזור ארצה מייד. יאיר הרגיש כנראה שמתו קרוב. אחרי-כך נעצרתי ואז נעצר גם הוא והוחזר ארצה על-ידי הבריטים.

האם אי-פעם הכיב הרטה על המיסמך ועל הקשר עם הנאצים?

לא חושבת. לא יודעת אם הוא עצמו ידע את כל הפרטים. המיסמך שהתפרסם לא היה המיסמך המקורי של לח"י. אולי הוא היה אינטריפרטציה על המיסמך המקורי. נתן לא חשב אז שזו היתה שגיאה. הוא גם כתב על זה בספרו לוחמי חרות ישראל. נתן בדרך-כלל לא התכחש למעשיו. הוא לא חשב שזו היתה שגיאה. אני יודעת זאת למרות שלא זכור לי שדשנו בזה. באותה תקופה הוא חש שזה היה המעשה הנכון לעשות.

שימחה דיניץ:

„האמריקאים אוהבים להמציא גיבורים!“

אחרי התקרית בין סגן-אלוף רפי וחסרן צ'אק ג'ונסון, חשבתי על אחינו היורדים בארצות-הברית. עוד תקרית אחת כזאת, והם כולם חוזרים ארצה בריצה. האמריקאים לא טובלים שפוגעים בגאווה הלאומית שלהם, והגאווה הלאומית שלהם הם הנחתים. הפעם לא מדובר בסיכסוך ישראלי-ערבי אלא פגיעה באגו האמריקאי, ואת זה לא יכול האיש בניו-יורק, לוס-אנג'לס, יוסטון, אלאבמה או לואיזיאנה לסבול.

האמריקאים אוהבים גיבורים. מת להם ג'ון ויין, אז המציאו את צ'אק ג'ונסון. אבא שלו התראיין באמצעי-התיקשורת וסיפר שבנו הגשים את חינוכו, אשתו התראינה באמצעי-התיקשורת ואמרה כי בעלה הגשים את יעדו, והאמריקאים ליקקו את האצבעות. האלטרנטיבה לקלינט איסטווד, המאבד בחדרנה את קהלו, נמצאה בדמותו של צ'אק ג'ונסון. עוד יעשה על זה סרט כמו שעשו על מיבעע אנטבה: הסרן האנדתי מהנחתים האמריקאים, שעצר בגופו שלושה טנקים ישראליים. בתפקיד הראשי אני רואה את ריצ'ארד ג'יר. הוא ישחק את הגנטלמן. מי ישחק את הקצין?

פניתי אל שימחה דיניץ, מי שהיה שגריר ישראל בארצות-הברית, ומכיר את האמריקאים, ושאלתי אותו: **מבחינת האמריקאים, מהי משמעותה של תקרית?**

בשביל האמריקאים פגיעה בכל חיל, לא רק בחיל הנחתים. היא עניין רגיש. שום עם לא אוהב שפוגעים בחיילים שלו. אישית אני לא חושב שהיתה פגיעה בנחתים. הפרשה נופחה מעבר לכל פרופורציה וללא כל הצדקה. אולם העובדה שהנושא קיבל תהודה כלי-כך גדולה, מוכיחה את הרגישות של האמריקאים לעניין. ובכלל, האמריקאים אוהבים להמציא גיבורים. במיוחד מפני שאין להם מלך. אז את מקום המלך ממלאים כוכביהקולנוע.

הם איפשו איזה ג'ין ויין?

אני לא יודע אם להגדיר את זה כך. אך ללא ספק, התהודה הגדולה היא מפני שהאמריקאים מצאו סוף-סוף גיבור. רגישותו של האזור, והעובדה כי הנחתים, שאלהים רגישים האמריקאים במיוחד, שהו באזור — רק הגבירה את הרגישות וגרמה למישהו שינפח את העסק למה שהוא נופח.

המישהו הזה לא היה אלא שריההגנה האמריקאי.

שריההגנה לא התחיל את ביקורתו על ישראל עם התקרית בין הקצין הישראלי וחיל המארנינס. התקרית שיחקה לידו.

איך, לדעתך, צריך לנהוג עם הנחתים?

כמו שנהגים בכל שלוחה אחרת בכוח הרבילאומי. לנהוג בהם כפי שצריך, ולא לתת להם עילה ליצור תקרית נוספת.

דב שילונסקי:

„אני מתפלא על סימון וייל!“

פושע המילחמה הנאצי קלאוס בארבי הוסגר לצרפת. סימון וייל הכריזה כי אולי הגיעה העת לחדול מציד הפושעים הנאצים, ואני שאלתי את סגן-השר דב שילונסקי, שעניין השואה הוא הקרוב ביותר לליבו: **מה ידעת על קלאוס בארבי לפני ש" נלכד?**

ידעתי עליו רבות. כל השנים אני עוקב אחר הנושא ואחרי כל ההתפתחויות. היום שבו נלכד הפושע הנאצי הוא יום גדול לכל יהודי ולכל אדם באשר הוא.

אתה מרוצה מכך שהאיש הוסגר לצרפת, או שמא אתה סבור שצריך היה להסגיר אותו לישראל?

אני חושב שצריך לדרוש את הסגרתו. אם כי אני מניח שהצרפתים לא יוותרו. אך למען הצדק והניסיון טוריה האמיתיים, צריך לשפוט אותו רק בישראל. אינני בטוח שבצרפת ימוצה עם בארבי הצדק עד תום. מתפלא עליה. ואני מוצא סתירה בין דבריה ובין מה שידוע לי על השקפותיה.

ז'אק אמיר הציע את סימון וייל לתפקיד נשיאת ישראל. מה דעתך?

זכותו של כל אדם להציע כל אדם. אני לא הייתי מציע אותה, ואני אומר זאת ללא קשר להתבטאותה בנושא הפושעים הנאצים. מכיוון שלדעתי נשיא מדינת ישראל חייב בראש ובראשונה להיות מעורה בגופו וברוחו בחינוכו. הוא צריך להיות כגון איתנו, כדי להיות את חיי הצער, הסבל, הגאווה והשימחה של עם ישראל.

מיהו המועמד שצדק לנשיאות?

קבלי את זה בהבנה, אילו היה לי מועמד, לא הייתי אומר לך.

האם גם אתה סבור שהוא צריך להיות ספרדי?

הוא צריך להיות יהודי.